

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนา
เทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น
Buddhist Integration for Promoting Political Participation of the People in the
Development of Ban Ton Subdistrict Municipality,
Phra Yuen District, Khon Kaen Province

ภาณุพงษ์ คำสีโท
Panupong Khamseeho
ชาญชัย ฮวดศรี
Chanchai Huadsri
สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา
Sutipong Sawatta

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus
E-mail: pkhamseeho@gmail.com

Received: 24 March 2025; Revised: 26 April 2025; Accepted: 26 April 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้นตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น หลักการบริหารนิยธรรม 7 มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น การประชุมกันเองนิตยเป็นการร่วมประชุมเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของนักรการเมืองท้องถิ่น การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เคารพนับ

ถือผู้ใหญ่ เป็นการแสดงออกถึงการเคารพนับถือผู้อาวุโส เปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำชุมชน การบูรณาการวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, การพัฒนาเทศบาลตำบล

Abstract

This article aims to (1) examine the level of political participation of the people in the development of Ban Ton Subdistrict Municipality, Phra Yuen District, Khon Kaen Province, (2) analyze the relationship between the Seven Aparihāniyadhamma (Principles of Non-Decline) and political participation of the people in the development of Ban Ton Subdistrict Municipality, and (3) propose a Buddhist integration approach to enhance political participation in local development through the application of the Seven Aparihāniyadhamma. The study employed a mixed-methods research approach, combining quantitative and qualitative research methods. The quantitative research utilized a questionnaire as the primary data collection instrument, with a sample size of 377 residents of Ban Ton Subdistrict Municipality. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient for hypothesis testing. The qualitative research involved in-depth interviews with 12 key informants, with the data analyzed through descriptive content analysis.

The research results were as follows:

1. The level of political participation of the people in Ban Ton Subdistrict Municipality was found to be high overall.
2. The relationship between the Seven Aparihāniyadhamma and political participation was found to be statistically significant at the 0.01 level, indicating that these Buddhist principles are positively associated with enhanced political participation in local governance and development.
3. The Buddhist integration approach for promoting political participation emphasized several key aspects: frequent meetings to foster collective decision-making and unity; coordinated attendance and adjournment of meetings to reflect responsibility among local politicians; adherence to established regulations to ensure social order and good governance; respect for elders and local leaders as a demonstration of community values and traditions; recognition and promotion of women's rights to encourage female participation in leadership roles; preservation and promotion of local cultural traditions, ensuring that politicians uphold and safeguard local heritage; encouragement of virtuous individuals to actively participate in local governance and contribute to community development.

Keywords: Integrative Buddhism, People's political participation, development of sub-district municipalities

บทนำ

การพัฒนาทางการเมือง คือการเมืองของการสร้างชาติ การเมืองของการทำให้เป็นอุตสาหกรรม การเมืองของสวัสดิการ และการเมืองของความมั่งคั่ง ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ให้สิทธิเสรีภาพในชีวิต ทรัพย์สิน ร่างกาย และการแสดงทางการเมือง ซึ่งเป็นสิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์ ตามแนวคิด ของ John Locke สังคมโลกส่วนใหญ่มีเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมือง คือ การนำพาประเทศไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุด มีสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นการชุมนุม สิทธิทรัพย์สิน แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญซึ่งการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องอาศัยเหตุปัจจัยหลายประการ ทั้งในด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง การพัฒนาระบบการศึกษา การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ การพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาสังคมลดความเหลื่อมล้ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557)

การเข้าใจประชาธิปไตยท้องถิ่น (Local Democracy) จำเป็นต้องตระหนักว่าถึงแม้อยู่บนหลักการของอำนาจสูงสุดอยู่ที่ประชาชนแต่ประชาธิปไตยระดับชาติ และประชาธิปไตย ระดับท้องถิ่นมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน (อนเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2557) แบ่งประชาธิปไตยออกเป็น 2 ระดับ คือ ประชาธิปไตย ระดับชาติ ซึ่งที่ประชาชนใช้การเลือกตั้งตัวแทนไปใช้อำนาจปกครองแทนตนเอง (representative government) ในขณะที่ประชาธิปไตยท้องถิ่นอยู่ที่เรื่องการให้ความสำคัญกับหลักการที่ว่าด้วยการปกครองตนเอง (self-government democracy) หลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่นอยู่ที่เรื่องการปกครองตนเองซึ่งเป็นเรื่องของการมีสิทธิ และเสรีภาพ ในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างมากที่สุด ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายของรัฐนั้นๆได้ให้ไว้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยมีประเด็นสำคัญ คือประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองอย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย การที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นสามารถตัดสินใจกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชน แต่สิทธิในการปกครองตนเองก็เป็นสิทธิที่อยู่ในกรอบของกฎหมายมิได้หมายความว่า เป็นการปกครองตนเองที่เป็นอิสระจากรัฐอย่างสมบูรณ์ เพราะต้องอยู่ภายใต้หลักความเป็นหนึ่งเดียวของรัฐด้วย (ปธาน สุวรรณมงคล, 2555)

เทศบาลตำบลบ้านไถ้น อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยบ้านพักอาศัยอย่างหนาแน่น เป็นแหล่งอุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า และอาคารพาณิชย์ ดังนั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนเพื่อระบุปัญหาความต้องการ และวิธีแก้ไขปัญหาจึงมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งถ้าขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้ประสิทธิภาพลดน้อยลงโดยอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างไรก็ตามผู้มีอำนาจ และหน้าที่ในการพัฒนาขาดการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเข้าถึงกลไกในการแก้ไขปัญหาตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ ทั้งนี้จึงต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้วยการปฏิบัติให้มากขึ้น นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนาแก้ไขปัญหาทรัพยากรผลประโยชน์ของท้องถิ่นรวมทั้งการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการจัดให้ประชาชนได้เรียนรู้การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมจึง

เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาท้องถิ่นจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายได้จะต้องมีส่วนร่วมจากประชาชนในการสะท้อนปัญหาต่างๆในหมู่บ้าน ปัจจุบันสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านไต้สภาพรวมยังอยู่ในระดับต่ำจะมีเพียงผู้นำชุมชนและประชาชนบางส่วนที่เข้าร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่นแล้ว จำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเข้ามาเป็นแนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นหลักที่เน้นให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่ก่อเกิดเป็นความสามัคคีของหมู่คณะ และเป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชนและองค์กรให้เข้มแข็งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งชุมชน และผู้บริหารบ้านเมือง เพราะเป็นธรรมที่ทำให้ไม่ให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตน และส่วนรวมนำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียวอยู่หลายประการด้วยที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้แก่หมู่คณะได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือหลักกอธิพานิยธรรม ทั้ง 7 ประการ 10 คือ 1) การประชุมเป็นนิตย 2) การพร้อมเพรียงกันประชุม เข้าประชุม เลิกประชุม 3) การไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ 4) การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา 5) การเคารพสิทธิสตรี 6) การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 7) การอารักขา ค้ำครอง ปกป้อง อันชอบธรรม การดำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป โดยการทํานุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์, ป.อ. ปยุตโต, 2546)

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาจากบุคลากรเทศบาลตำบลบ้านไต้ ผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงการพัฒนาของเทศบาลตำบลบ้านไต้ โดยเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม และตอบสนองความต้องการในพื้นที่ได้มากขึ้นซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้มีส่วนร่วมจะกลายเป็นจุดเริ่มต้นในการทำให้เกิดความเข้มแข็งให้กับชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่จะต้องได้รับการผลักดันจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ในพื้นที่เพื่อให้ประสบความสำเร็จ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง และพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักกอธิพานิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักกอธิพานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 6,539 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 377 คน ได้จากสูตรคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยหลักการคำนวณสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973: 726) จากประชากรที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 6,539 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการในการรับสารเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นใช้ในการศึกษานี้ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัด และมีความแม่นยำในการวัด ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity)

3.3 นำแบบสอบถามกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

3.4 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษาเพื่อขอรับคำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จำนวน ๕ คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 1 ฉบับ เพื่อขอเก็บข้อมูล

4.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไปที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 377 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง

4.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปrianายธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น มีผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และการแปลผลระดับการปฏิบัติ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักอปrianายธรรม 7 โดยภาพรวม

ข้อ	ระดับการปฏิบัติตามหลักอปrianายธรรม 7	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		\bar{x}	S.D.	
1	ด้านการประชุมกันเองนิตย	4.43	0.70	มาก
2	ด้านการพร้อมเพียงกันประชุมและเลิกประชุมพร้อมเพียงกัน	4.41	0.69	มาก
3	ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติไว้ ไม่ยกเลิกสิ่งที่ยบัญญัติไว้	4.31	0.72	มาก
4	ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่	4.37	0.73	มาก
5	ด้านการไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี	4.41	0.73	มาก
6	ด้านการเคารพสักการบูชาเจดีย์	4.42	0.72	มาก
7	ด้านการจัดให้ความอารักขาคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม	4.38	0.70	มาก
ภาพรวม		4.43	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 1. ด้านการประชุมกันเนืองนิตย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.43$, S.D.=0.70) รองลงมาคือ ข้อ 2. ด้านการพร้อมเพียงกันประชุมและเลิกประชุมพร้อมเพียงกัน ($\bar{x}=4.41$, S.D.=0.69) ข้อ 6. ด้านการเคารพสิทธิการบูชาเจดีย์ ($\bar{x}=4.42$, S.D.=0.72) ข้อ 5. ด้านการไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี ($\bar{x}=4.41$, S.D.=0.73) ข้อ 7. ด้านการจัดให้ความอารักขาคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ($\bar{x}=4.38$, S.D.=0.70) ข้อ 4. ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ ($\bar{x}=4.37$, S.D.=0.73) และข้อ 3. ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติไว้ ไม่ยกเลิกสิ่งที่บัญญัติไว้ ($\bar{x}=4.31$, S.D.=0.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

(n = 377)					
ข้อ	การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น		ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
1	ด้าน การตัดสินใจ	4.31	0.58		มาก
2	ด้าน การดำเนินงาน	4.30	0.66		มาก
3	ด้าน การใช้ประโยชน์	4.32	0.62		มาก
4	ด้าน การประเมินผล	4.21	0.69		มาก
	ภาพรวม	4.28	0.57		มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3. ด้านการใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.32$, S.D.=0.62) รองลงมาคือ ข้อ 1. ด้านการตัดสินใจ ($\bar{x}=4.31$, S.D.=0.58) ข้อ 2. ด้านการดำเนินงาน ($\bar{x}=4.30$, S.D.=0.66) และข้อ 4. ด้านการประเมินผล ($\bar{x}=4.21$, S.D.=0.69) ตามลำดับ

หลักอุปนิทานิธรรม 7 พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 1.00 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.81 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การพร้อมเพียงกันประชุม และเลิกประชุมพร้อมเพียงกัน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.84 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ยกเลิกสิ่งที่บัญญัติไว้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.85 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การเคารพนับถือผู้ใหญ่ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.90 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.86 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การเคารพสิทธิการบูชาเจดีย์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.89 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การจัดให้ความอารักขาคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.86 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจ จากการวิเคราะห์พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้มีการกำหนดนโยบายในการปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจการกำหนดนโยบายผ่านการพูดคุยกับสมาชิกในชุมชนและได้เสนอหรือให้ความเห็นชอบต่อนโยบายอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและได้เสนอปัญหาของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณัฐพล กิตติปัญญา อรรถการส (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง

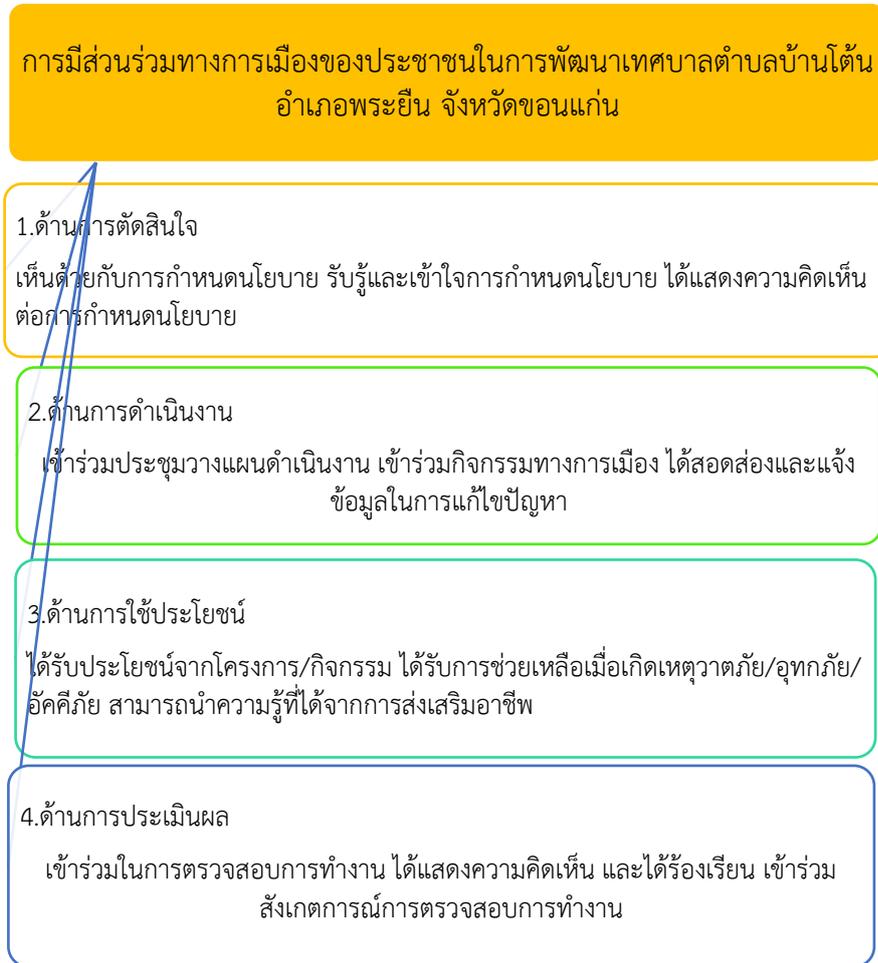
2. ด้านการดำเนินงาน จากการวิเคราะห์พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ประชาชนมีการเข้าร่วมประชุมวางแผนดำเนินงานกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของเทศบาลและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเสกสรรค์ ปัญญาวุฒิ (2563) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองของเทศบาลตำบลศรีพนา อำเภอยะยี่น จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลศรีพนา อำเภอยะยี่น จังหวัดบึงกาฬ ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก

3. ด้านการใช้ผลประโยชน์ จากการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการส่งเสริมอาชีพของเทศบาลนำไปปรับใช้ในการสร้างรายได้และยังได้รับประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น การส่งเสริมอาชีพและการฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดเอกชัย จนทโชโต คงชีวะ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอยะยี่น จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอยะยี่น จังหวัดสระบุรี ด้านการใช้ผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการประเมินผล จากการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ประชาชนติดตามการใช้งบประมาณประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเข้าร่วมสังเกตการณ์การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งได้แสดงความคิดเห็น และได้ร้องเรียนเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทุจริตคอร์รัปชันและต่อต้านการกระทำที่ไม่โปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภกา ยอดศิรี (2564) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอยะยี่น จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอยะยี่น จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

สรุป

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประชุมกันเองนิตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.43 รองลงมา คือ ด้านการพร้อมเพียงกันประชุมและเลิกประชุมพร้อมเพียงกัน ด้านการเคารพสิทธิการบูชาเจดีย์ ด้านการไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี ด้านการจัดให้ความรักขาคุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ และ ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติไว้ ไม่ยกเลิกสิ่งที่ไม่บัญญัติไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 4.42 4.41 4.39 4.37 และ 4.31 ตามลำดับ

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น หลักการบริหารนิยธรรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 1.00

4.3 การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น 1.ด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์เป็นการร่วมประชุมเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน 2.ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม และเลิกประชุมพร้อมกันแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของนักรการเมืองท้องถิ่น 3.ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติเป็นการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง 4.ด้านการสักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย เป็นการแสดงออกถึงการเคารพนับถือผู้อาวุโสในพื้นที่ 5.ด้านการให้เกียรติ และเคารพสิทธิสตรี ควรเปิดโอกาสให้สตรีได้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำชุมชน 6.ด้านการเคารพสักการบูชารักษาวินัยธรรมประเพณีอันดีงาม นักรการเมืองท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญ รักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน 7.ด้านการคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม นักรการเมืองท้องถิ่นต้องส่งเสริมคนดีให้มีโอกาสได้เข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ผู้บริหารท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
- 2) ผู้บริหารท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการมีส่วนร่วมของของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น
- 3) ผู้บริหารท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินงานการใช้ผลประโยชน์ และประเมินผลให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลในการดำเนินงานอย่างชัดเจน
- 4) ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีนโยบายจัดตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากประชาชนในท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานต่างๆ โดยให้มีการประชุม และปรึกษาหารือร่วมกันในทุกขั้นตอนของการบริหารท้องถิ่น รวมถึงให้ใช้พุทธธรรมตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่ผู้ปกครองหรือผู้นำควรนำมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างสังคมที่มีความสงบสุข และเจริญรุ่งเรือง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรมีการทำวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป
- 2) ควรมีการทำวิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในองค์กร ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ปธาน สุวรรณมงคล. (2555). การเมืองการบริหารท้องถิ่นเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระมหาณัฐพล กิตติปัญญา (อรรถการส). (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสกสรร ปญญาวุฑฒ. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองของเทศบาลตำบลศรีพนาอำเภอกะกอก จังหวัดบึงกาฬ, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ). (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอยะยี่น จังหวัดสระบุรี, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). การพัฒนาทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- โสภณ ยอดศรีชัย. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- Taro Yamane. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. 3rd Edition, (Tokyo: Aoyama Gakuin University).